

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

тактильные ощущения в абстрактных (формальных) и изобразительных композициях. Кроме этого, даются задания отразить в рисунках нехарактерные качества объекта [5].

Методика «Терапевтическая работа с природным материалом». Рекомендуются работа с такими материалами, как речной песок, вода, снег, семена, шишки, соломка и др. Методика «Коллективное рисование». Она особенно эффективна на начальных этапах обучения, так как способствует сплочению коллектива и установлению между ними доверительных отношений [6].

Вывод к статье, нами рассмотрено понятие Арттерапий, понятие творчество понимается нами как творчество под руководством педагога, который хочет изучить переживания ребенка. Также на педагогической практике было замечено, что психолог применяет методы арттерапий, но мы считаем что данные методы должны применять и педагог рисования.

Список использованных источников

1. О.И. Качурина «Арт-терапия в педагогике», <https://urok.1sept.ru/articles/212738>
2. Н.Ю. Сергеева «Арт-педагогика и арт-терапия», <https://cyberleninka.ru/article/n/art-pedagogika-i-art-terapiya-k-voprosu-o-razgranichenii-ponyatiy/viewer>
3. В.В. Яварович «Арт-терапевтические технологии», <https://www.art-talant.org/publikacii/24971-art-terapevticheskie-tehnologii>
4. М.Н. Ахметова, Ю.В. Иванова «Теория и практика образования в современном мире», 2013
5. Г.А. Қасен, А.Б. Айтбаева «Арт-педагогика и арт-терапия в инклюзивном образовании» / А., 2019
6. Н.М. Сокольникова «Изобразительное искусство и методика его преподавания в начальной школе» / М., 2012

ӘОЖ 7.01

**КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІНДЕ АҒАШ ПЕН МЕТАЛЛДЫ ҚОЛМЕН
ӨНДЕУ ОПЕРАЦИЯЛАРЫНА ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК СИПАТЫ**

Молдағали Д.С., Толеубаев А.М., 4 курс, 5В012000 – кәсіптік оқыту мамандығы, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Абдимоминова Д.К., аға оқытушы, педагогика ғылымдарының магистрі, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Мақалада көркем еңбек пәнінде ағаш пен металлды қолмен өңдеу операцияларына оқытудың әдістемелік ерекшеліктеріне жан-жақты талдау жасалынып, оны ұйымдастыру бойынша бірнеше ұсыныстар берілген. Мектеп шеберханаларындағы жұмыс түрлерінің жетістік нәтижесі белгілі бір шарттарға байланыстылығы анықталып, көрсетілген.

Заманауи өндіріс – бұл ең алдымен машина жасау. Қазіргі ірі кәсіпорындарда еңбек негізінен механикаландырылған және автоматтандырылған, ал мектеп шеберханаларындағы жұмыс сипаты өндірістік еңбекке жақын болуы керек. Алайда, оқушылар тек станоктарда жұмыс істеп қана қоймай, сонымен қатар ағаш және металл өңдеумен көбінесе қолмен айналысуы керек. Соңғысы оқушылардың физикалық дамуы үшін қолмен жасалатын операциялардың маңыздылығымен байланысты. Қазір және болашақта қажет болатын слесарь және ағаш ұстасы кәсібі көптеген жұмыстарды жеңілдететін құрылғыларды, механизмдерді қолда-

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

нып болса да қолмен орындай білуді талап етеді. Сондықтан, сыныптағы студенттердің шеберханаларда негізінен қол еңбегінің техникасымен танысуын еңбекке баулудың төмендеуі деп қарастыруға болмайды, әсіресе мұғалім оқу-тәрбие процесі барысында әрқашан материалдарды қолмен және машинада өңдеу мәселелерін байланыстырыңыз [1].

Шеберханалардағы сабақтарда оқушылар металдарды, ағашты және кейбір кезде пластиктерді өңдейді. Оқушыларды материалдармен және олардың қасиеттерімен таныстыра отырып, ең алдымен олардың халық шаруашылығының әртүрлі салаларындағы орны мен маңызын көрсету қажет. Кейде оқушыларға ғылыми-танымал әдебиеттердің әсерінен пластмассаны қолдануға байланысты металдар мен олардың қорытпалары мағынасын жоғалтты деген түсінік қалыптасуы мүмкін.

Әрине, құрылыс материалдары ретінде пластмасса маңызды бола түсуде, ол өсе береді, бірақ металдар мен олардың қорытпаларының қазіргі және болашақ өндіріс үшін маңыздылығын да ескермеуге болмайды. Сол сияқты ағаштың құрылыс материалы ретінде, жиһаз және басқа да тұрмыстық заттар жасауға арналған материал ретінде ұлттық экономикалық маңызын ашу қажет. Оқушыларды материалдардың қасиеттерімен (бірінші кезекте механикалық) таныстыра отырып, олардың дайындаманың мақсатына байланысты дайындаманы таңдау кезінде шешуші мәнге ие екендігіне назар аудартамыз. Мәселен, егер слесарлық құралдарды жасау үшін жоғары қаттылықпен сипатталатын көміртекті құралды болат пайдаланылса, онда, мысалы, тойтармалар құрамында аз мөлшерде көміртегі болатын жұмсақ болат қажет. Егер тегістеу блогы үшін қатты ағаштар алынса, онда қарағайдан әртүрлі қораптар жасалады.

Оқушылар материалдар қасиеттерінің мағынасын білген кезде мен оларды өнімге қойылатын техникалық талаптарға сәйкес дайындаманы өз бетінше таңдауға қатыстырған тиімді. Оқушылар бірқатар материалдардың қасиеттерімен бастауыш сыныптарда таныс болғанын ұмытпаған жөн. Сондықтан шеберханалардағы сабақтарды кіріспе әңгімеден бастаған жөн, онда оқушыларға шеберханалардағы сабақтар мен 1-4 сыныптардағы көркем еңбегі сабақтарының арасындағы сабақтастықты көрсете отырып бастаған жөн.

Алғашқы сабақты оқушылардың кейбір материалдармен (қағаз, картон, шүберек, саз), олардың қасиеттерімен және өңдеу әдістерімен танысып үлгергенін еске түсірумен бастаймыз. Енді олар жаңа материалдармен, атап айтқанда ағашпен, металдармен, пластмассалармен танысады. Бұл материалдар қағаз және тоқыма сияқты кең таралған, бірақ олар әртүрлі қасиеттерге ие, сондықтан әр түрлі мақсаттарда қолданылады. Мысалы, матаның оттан қорқатынын кез-келген оқушы біледі. Металл материалдар оттан қорқады ма? Сонымен қатар қағаздардың барлығы дерлік ылғалдан қорқатыны белгілі. Ағаш ылғалдан қорқады ма? Осы және басқа да көптеген сұрақтарды оқушылар бастауыш сыныптан біледі. Осындай таныстырудан кейін оқушылар шеберханалардағы сабақтарды 1-4 сыныптарда көркем еңбек сабақтарында алған тәжірибелерін, білімдері мен дағдыларын дамыту құралы ретінде қабылдайды. Студенттер материалдардың қасиеттері туралы оларды тікелей өңдеу кезінде және практикалық жұмыста технологиялық сынақтар кезінде біледі [2].

Өңделген материалдардың қасиеттерін зерттеуге байланысты оқу материалы бүкіл оқу бағдарламасы бойынша таратылады, алайда бағдарламаның бір бөлімінен екіншісіне ауыса отырып, олардың арасындағы дидактикалық байланысты сақтау керек, нәтижесінде шеберханалардағы сабақтарда оқушылар материалдардың қасиеттерін дұрыс түсіну керек. Көркем еңбек 5-6 сыныптарда ағаш түрлерінің негізгі қасиеттерін зерттеуді қағаз бен матаның қасиеттері туралы қысқаша пікірталас бастаймыз. Оқушылар пікірталас нәтижесінде қағаз бен мата материалдарға қойылатын барлық талаптарға сәйкес келмейді, сондықтан оларды пайдалану шектеулі деген қорытындыға келеді. Осыған байланысты басқа материалдар да

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

қолданылуы керек, атап айтқанда бұл материал ағаш.

Оқушылардың назарын ағаштың көптеген түрлеріне көңіл аудартамыз Тәжірибе көрсеткендей, қала мектептеріндегі ауыл мектептеріндегі оқушылармен салыстырғанда өсімдіктер әлемімен аз байланыста болатын оқушылар да оқу бағдарламасында қарастырылған ағаш түрлерін атай алады. Ағаштың жекелеген түрлерін (қарағай, қайың, емен, линден) қарастыра отырып, оқушылардың дүниетанудан алған білімдеріне сүйене отырып, оларды салыстырып, сонымен қатар олардың халық шаруашылығында қолданылатын басқа түрлердің арасында қандай орын алатындығын түсіндіру керек. Ағаштың негізгі түрлерін зерттеу қаңылтыр мен сымдарды зерттеумен байланысты. Ағаштың әр түріне құрылыс материалдары ретінде тән кемшіліктер барлығын сонымен, ағаштан жасалған бөлшектер жоғары температураға төзбейді, оларды жәндіктер жояды, т.с.с. Металдардан жасалған бөлшектерде ондай кемшіліктер болмайды.

Осыдан кейін біз 5-9 сыныптардағы көркем еңбек сабақтарында металдар ұғымы оларға біртіндеп ашылатынын түсіндіреміз, бұл кезде оқушылар, әр түрлі профильдермен, болат маркалары мен сорттарымен танысады. Қаңылтыр болатпен танысу оның негізгі түрлерін салыстыруға мүмкіндік береді. Мәселен, бір түрден, металдың ассортиментінен екіншісіне өтумен оларды салыстырып, оқушыларды берілген қаңылтыр, сымның мақсатын анықтауға шақырамыз. Қаңылтырмен танысу қара қалайыдан басталады. Біз оның қасиеттері, қолданылуы туралы айтып отырмыз. Осыдан кейін қаңылтырды көрсетіп, оның қандай артықшылықтары бар екенін түсіндіру керек. Оқушылар қаңылтырдан жасалған бұйымдарды атайды, өйткені олардан ас үй ыдыстарын және т.б. жасалады.

Шеберханалардағы сабақтарда оқушылар құрылғыны және жұмыста кесу, өлшеу құралдары мен жабдықтарды пайдалану ережелерін зерттейді. Қажетті білім мен дағдылар оқушыларда белгілі бір құралдарды зерделеу кезінде жинақталады, бірақ уақыт өте келе бұл білім мен дағдылардың жалпыланып, еңбекке деген шығармашылық қатынас сияқты қазіргі заманғы өндіріс үшін адами маңызды қасиеттерді қалыптастыру үшін қолданылуын қамтамасыз етумен қатар қолда бар жағдайларды сыни тұрғыдан талдау мүмкіндігі және т.б. болып табылады [3].

Жону операциясын үйрету кезінде оқушыларды сүргімен және шерхебелмен жұмыс жасау техникасымен таныстыру жеткілікті. Сонымен қатар, тегістеу үшін дайындаманың бетін алу үшін қандай профильге және қандай дәлдік қажет екеніне байланысты басқа құралдар да қолданылатыны белгілі. Сүргі, фуганка, шерхебелді және басқа құралдардың ерекшеліктерін салыстыру оқушылардың техникалық ойлауының дамуына ықпал етумен қатар оларға аспаптардың конструкциясын өзгерту арқылы жұмысты жақсырақ және жылдам орындауға болатындығын көрсетеді.

Егер мұндай салыстыру жаттығулары кезінде шеберханаларда жүргізілсе, онда оқушылар қолданыстағы кескіш құралдың конструкциясымен шығармашылық тұрғыда айналысуға және оны жетілдіруге деген ұмтылысты дамытады. Металдарды кесу процесін қарастыра отырып, біз оқушылардың білімі мен дағдыларын қорытындылаймыз. Бастауыш сыныптарда оқушыларға қайшымен қағаз, картон, мата кесуге тура келді. Сондықтан, металдарды кесуге арналған қайшыны көрсетіп, олардың өздеріне бұрыннан белгілі ұқсас құралдан айырмашылығын анықтауды ұсынамыз. Әдетте оқушылар бұл қайшының үлкендігіне, олардың тұтқалары ұзын екендігіне назар аударады. Оқушылар шешімді өздері ұсыну үшін проблемалық сұрақ қою арқылы яғни, мұның себебі неде деп сұраймын. Оқушылардың көпшілігі мұны металды кесу қиынырақ болатындығымен түсіндіреді. Оқушылардың пікірлері олар жұмыс істей бастағанда расталады. Сабақ соңында оқушылардың назарын рычагты қайшының сабы одан да ұзын екендігіне және олармен металл кесу оңайырақ болатындығына аударамыз.

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

Әрбір еңбек операциясының өзіндік ерекшеліктері бар. Сондықтан белгі салу, шабу, кесу, аралау, тегістеу, жону және басқа еңбек операцияларын оқыту әдістемесінде айырмашылықтар бар. Сонымен бірге кез-келген еңбек операциясын үйрете отырып, бірыңғай талаптардан және бірқатар жалпы дидактикалық ережелер басшылыққа алынуы керек. Материалдарды қолмен өңдеудің кез-келген операциясын орындау дағдылары мен икемділіктерін қалыптастыруға байланысты сабақтарға дайындалу барысында келесі жалпы мәселелерді; оқушылар үшін қолайлы жұмыс нысандарын таңдау; жаңа материалды ұсынудың әдістемесін анықтау; оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру. Әр уақытта бұл мәселелер нақты оқу материалы негізінде шешілуі керек.

Оқушылар үшін қолайлы жұмыс таңдау. Жұмыс объектісі, ең алдымен, оқу бағдарламасына сәйкес келуі керек және олардың интеллектуалды және дене дайындығы тұрғысынан оқушылар үшін қолайлы болуы керек. Оқушылардың жасайтын бұйымдарына, атап айтқанда, өңдеудің дәлдігіне қатысты белгілі бір техникалық талаптар қойылуы керек.

Егер бұйымның сапасына белгілі бір талаптар қойылса, онда оқушылар мұқият жұмыс істейді және жақсы нәтижелерге қол жеткізеді. Алайда, оқушыларға арналған жұмыстың дәлдігіне қойылатын талаптарды қою кезінде олардың қабілеттері мен жұмыс қозғалыстарын басқарумен шектелетіндігін есте ұстаған жөн. Осыған байланысты оқушылар бұйымдарды аз дәлдікпен жасай алатындай етіп, бірақ олардың өнімділігін төмендетпейтін етіп бұйымдардың дизайнын жиі өзгертуіміз керек. Оқушылар жасайтын бұйымның нысаны физикалық белсенділікке байланысты және шамасы келетіндей болуы керек.

Оқу шеберханаларындағы сабақтарда бұйымды жасау үрдістерін ұйымдастыру және жоспарлау туралы оқушыларға арналған бірнеше әдістемелік нұсқаулық ұсынуға болады. Олар: қандай бұйым жасағыңыз келетін бұйым қандай болатынын анықтау; бұйымның сызбасын немесе үлгісін, сондай-ақ оны жасауға қойылатын техникалық талаптарды білу; жасалатын бұйымға материал таңдау; дайындаманың өлшемдерін есептеу; қандай операциялардың көмегімен бұйымды (бөлшекті) жасай алатыныңызды, қандай жұмыс құралы мен қондырғылар керектігін анықтау; дайындаманы өңдеу ретін таңдау. Бұл жағдайда келесі ережелерді басшылыққа алу керек:

а) алдымен беттер өңделеді, олардан бөлшектің жеке элементтерінің өлшемдері есептеледі және әрі қарай таңбаланады;

б) алдыңғы операциялардың нәтижелері кейінгі өңдеуге қолайлы жағдай туғызуы керек;

в) өңдеу реті сол амалдарды орындауға, сол құралды қолдануға қайта оралмайтындай болуы керек.

Әрбір операцияның және тұтастай алғанда өнімнің дұрыстығын қалай тексеретіндігіңізді ойлаңыз. Ол үшін қандай өлшеу және бақылау құралдары мен құрылғылары бар? Бұйымды әрлеу тәсілдерін және бұл үшін қажетті құралдар мен материалдарды анықтау. Жұмыс орныңды дайында. Таңдалған құралдарды, қондырғылар мен материалдарды тапсырмаға ыңғайлы ретпен орналастыру. Осы жоғарыдағы әдістемелік ұсыныстарды көркем еңбек сабақтарында оқушылармен қолмен өңдеу операцияларын қолдана отырып металл және ағаш материалдарымен жұмыс жасауда басшылыққа алуға болады. Дегенмен, әрбір ұстаз өз сыныбының ерекшеліктерін де сабақ жоспарлағанда ескергені дұрыс.

Қорытындылай келе оқушыларға арналған сан алуан жұмыс түрлерінің жетістік нәтижесі белгілі бір шарттарға байланысты. Бірінші шарт – оқушыларда тапсырманың мақсатын, оның мазмұнын және орындалу ретін түсінуге мүмкіндік беретін білімнің болуы. Екінші шарт – тапсырманың мазмұнында оқушылардың танымдық қызығушылығын тудыратын жаңа материалдың болуы. Үшінші шарт – жұмыс нәтижелерін жазбаларға, суреттерге, сызба-

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

ларға, нобайларға бекіту қажеттілігі. Төртінші шарт – жұмысты сабақтың әр түрлі формалары мен әдістерімен үйлестіру керек. Бесінші шарт – мұғалім сабақ соңында оқушының жұмысын тиісті түрде бағалайды – бұл оқушылардың тапсырмаларды орындауда ыждағаттылық танытуына түрткі болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. А.Ш. Орақова, Б.К. Бухарбаев «Көркем еңбек пәнін оқытудағы білім берудің жаңа мазмұнының ерекшеліктері», 2018
2. К.Устемиров «Кәсіптік оқыту әдістемесі. Педагогикалық мамандықтар бойынша жоғары және орта кәсіптік білім беретін оқу орындарының, студенттеріне және орта кәсіптік білім беретін оқу орындарының студенттері мен өндірістік оқыту шеберлеріне арналған оқулық» / А., 2006
3. В.Г. Чукалин «Көркем еңбек: мектеп. 5-сын.арнал. оқулық: (ұл балаларға арнал. нұсқау)», 2018

УДК 371.39

ДИАЛОГОВОЕ ОБУЧЕНИЕ НА УРОКАХ ФИЗИКИ

*Миллер Е.О., 4 курс, Костанайский региональный университет им. А.Байтурсынова
Демина Н.Ф., кандидат педагогических наук, профессор кафедры физики, Костанайский региональный университет им. А.Байтурсынова*

Статья содержит описание методики реализации диалогового обучения. Содержание предмета позволило ярко проиллюстрировать современные подходы в реализации этого метода обучения. Представляет интерес идея использования данного метода на различных этапах урока, а также при организации групповой работы учащихся.

Современный этап развития образования характеризуется интенсивным поиском нового в теории и практике. Пути повышения эффективности обучения ищут педагоги всех стран мира.

Многие основные методические инновации связаны сегодня с применением интерактивных методов обучения. Интерактивное обучение – это, прежде всего, диалоговое обучение, в ходе которого осуществляется взаимодействие учителя и ученика. В настоящее время методистами и учителями-практиками разработано немало форм групповой работы. Наиболее известные из них – «аквариум», «мозговой штурм», «дебат», «ролевая игра» и т.п. Эти формы эффективны в том случае, если на уроке обсуждается какая-либо проблема, о которой у школьников имеются первоначальные представления, полученные ранее на занятиях или в житейском опыте.

Интерактивная деятельность на уроках предполагает организацию и развитие диалогового общения, которое ведет к взаимопониманию, взаимодействию, к совместному решению общих, но значимых для каждого участника задач. Учитель обладает широким диапазоном педагогических стратегий, способностью к интегрированию различных подходов и методов, в своей деятельности, но не всегда используем стратегии, содействующие совместному обучению, «открытиям» учеников, и оказывающие помощь в самообучении. Практика показывает, что взаимодействие со сверстниками играет для участника важную роль в обучении. Когда учащиеся работают в парах или группах, они взаимодействуют «равноправно» [1].